

Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. ४५११ - घ

Title वृहस्पतिशान्तिः

Author

Extent

Age

Subject

नं० ४५९९-च
वृक्षस्पतिप्रगतिः

५५॥

सं० धध११-च

पत्राणि ७ (सप्त)

नं० ४५९९-घ

बृहस्पति शान्तिः

पत्राणि ७ (सप्त)

त्रि। सवितास्तस्येदमुस्तब्रह्मस्यतिशान्तिः। पत्राणि ७

ब्रह्मस्यतिशान्तिः

४५११

श्रीगणेशायनमः। अथ बृहस्पतिशान्तिः। तत्रासादनक्रमः। शुद्धोद्वपानं।
 श्रीफलानि। कुंकुमं। स्थापनार्थं श्वेतवस्त्रं। ग्रहाणां च। प्रतिमाद्वयं। अष्टौ
 कलशाः। ग्रहाणां कलशः। चरुतंत्रेण पात्रासादनं। कलशोपहृतैपार्थवस्त्रानि।
 गोरोचनहरितालमनःशिलाप्रियंगुसहदेवी॥ यवत्रीहिप्रियंगुसर्षपय
 टीमधुशतावरीजातीपत्र। चंदनकुंदंपुष्पं बालकंपद्मं च। अश्वगंधामूरमांसि
 हरिद्राकाकजं बालह्मणचक्रांतोवचादारुअपामार्गपिप्पलीमूलधानी
 अगरपृषदाज्यं॥ तत्र प्रधानसंबलये। देशबालोसंबीत्यममस्तुतस्य
 वास्तुतायाः विवाहनिमित्तं उपनयननिमित्तं वा दुःस्थानस्थितस्य गुरोः

मानुकूलार्थं स्वशारवोक्तविधिना बृहस्पतेः शान्तिव्रतं हिं ब्रूयते । इति संक
 ल्पः । ततो मातृपूजा । अहयश्राद्धादि । मातृपूजायां बृहस्पतेः शान्तिकर्म हिं ब्रू
 रित्ये इति संकल्प्य तदंगत्वेन विहितं गौर्यादिव तुर्दशमातृणामित्यादिसं
 कल्पे । नांदिश्राद्धादिसंकल्पेऽप्येवमेव । सत्त्विवरणी । तत्र बृहस्पतेः शांत्या
 हंयते । तत्रमेवा माचार्यो नव । ब्रह्मा नव । सत्त्विवरणी । सत्त्विवरणी । सत्त्विवरणी । सत्त्विवरणी ।
 आचार्यश्च । ततस्तेषां वरणाचनं । स्वस्तिवाचनं । ब्रह्मिणानां प्रार्थना । त
 त आचार्यः कर्मदिनं कुर्यात् । आदौ पंचगव्येन प्रोक्ष्य । पंचमसं स्मृत
 पूर्वकं वरदानं मानमग्निं प्रतिष्ठापयामि इत्यभिधायाग्नेः स्थापनं । समि

धोमः॥ नृजपपरि समूहने। ब्रह्मोपवेशनपात्रासादनादिसर्वप्रकृतं। ए
 षदाज्यस्यासादनं। दधिमध्वाज्यसंयुक्तं तत्पुषातवमुच्यते। तस्यासाद
 नमाज्यासादनानंतरं। बृहस्पतयेत्वाजुषं निर्वपामीति गुरोः पृथक् चक्रः।
 ग्रहाणां च। द्वितीयः प्रकृतिवत्। ततः कुंडादुत्तरस्यां त्रिंशांगुलांतरे च
 तुरस्त्रहस्तमानां चतुरंगुलोऽर्धावेदिनिमयि। तत्राहतवस्त्रमास्तीर्य
 तदुपरि दीर्घचतुरस्त्रं मंडलं ब्रूत्वा शक्त्यनुसारेण सुवर्णनिर्मितांगु
 रोर्मूर्तिं प्रण्युत्तारणपूर्वव्रं तां प्रतिमां तंदुलपुंजोपरि संस्थाप्य त
 त्बृहस्पतिमावाहयेत्। पूर्ववत्। पूर्वस्यां प्रजापतेः स्थापनावाहने॥ ॥२॥

मध्येचेंद्रस्य। शिखिनामवस्याग्नेः स्थापनं। उत्तराफाल्गुनीनिधानं न
 क्षत्रस्य। एवं संस्थाप्य। कुंडादैशान्यां यथावद्गृहाणं स्थापनं। ततो वृ
 हस्पतिपीठे परितोष्टदिक्षु यथाविधिना अष्टौ कलशां स्थापनीयाः।
 ततस्तेषु प्रागादि क्रमेण वक्ष्यमाणवस्तूनां प्रक्षेपः। यथा गौरोचना हरि
 तालमनः शिला प्रियंगुसहदेवातिपंचैताः। प्रथमवृक्षशो। अग्निमीले
 ति प्रक्षेपमंत्रः। यवव्रीह। प्रियंगुसर्षपगौरोचना यष्टी मधुशतावरी
 जातिपत्रा एयष्टौ दक्षिणवृक्षशो तत्र ईषेत्वेति। चंदनकुंदपुष्पबालर्षी
 चैतवस्तुचतुष्टयं अग्न आयाहीति पश्चिमे। अश्वगंधामुरमांसीह

रिद्राचेति शंनो देवीत्युत्तरे। अरिष्टबाधजं घालह्मणा चक्रां ब्राह्मय
 ज्ञानइशाने। वचादाकुरु रिद्रा अयामार्गं नृगराजेति इदं विष्णु आग्नेय्यां।
 कुंदरुपिप्यलीमलधात्रीचेति आवोराजेति निर्ऋत्यां। कुंकुमरक्तचंद्र
 नमगरुवायव्ये गायत्र्या हि पेत्तु। ततो ग्रहपीठैश्चान्यां स्थापितवृ
 जे पूर्वोक्त सर्वं प्रहिय्य वरुणमावाह्य। अथाष्टब्रह्मशानो मन्त्रिमंत्र
 एणं। रुद्रसंहिता। राहो भ्रानि। अमती रथं। समुदायेना मन्त्रिमंत्र एणं।
 अथ प्रागादिभ्यो एणपृथग मन्त्रिमंत्र एणं। निर्वणः पाहिनः सुतम्। इमं
 स्तोत्रं ३५ मासम्। इमं स्तोममिति सक्त्रयं। सरवाय आइतिसामर्प्यं।

॥३॥

त्राता रमिंद्र। आरसि। एतानि पूर्वकुंजे। यः रहंति। नावे सुपंगी। अत्रित्वा
 पूर्वपीतये। एतानि दक्षिणे। यदा वेदात्रीणि। -प्रानो मित्रा। हृतवती द्वि।
 -प्रायुश्चक्षुर्ज्योतिः। एतानि पश्चिमे। तवाहः सोवर्गः। इहाहमे। सोमः
 पवतेवर्गः। -प्राप्यायस्वसमेतुने। एतानि उत्तरे। अत्रित्वा श्रुतिद्वे। न
 द्रं नाद्राम्। एतान्ये शान्या। नद्रोधनैः। उग्रायि। -प्राग्ना उरधवा। तिग्मेना
 ३० इति द्वे। -प्राग्ना उरधवा। उज्जिष्ठा ३०। -प्राग्गीता। इति प्राग्नेयां। वेत्या
 हिनर्त्तनीनाम्। -प्रात्रित्वा श्रुतनोनुमोवा। इति निर्ऋत्यां। वात-आवातु।
 प्राणाग्निश्रुतिवर्गः। एतानि वायव्ये। एवं ब्रह्मशानामभि संत्रणं। प्राति

४
 छांदोग्येति। प्रतिष्ठामंत्रोपठित्वा अथ समस्त पुण्यकालावयवयोगेषु अस्मि
 न्पीठेऽश्रादित्याद्याग्रहाः सहस्रस्यतिहाः स्वस्वपीठस्थिताः स ब्रह्मशाः सुप्र
 तिष्ठितावरदा न वंतु। ततः पूजा। तत्र पूर्वगुरोः पूजा। अथेत्यादिति यो अस्य
 कुमारस्य दुःस्थानस्थित बृहस्पतिर्जनितपीठोपशान्तये बृहस्पतेः पूजाम्
 हं करिष्ये इति संप्रत्युत्तमचंदनपुष्पधूपनैवेद्यफलादिभिः संपूज्य ब्रह्म
 शैवकुर्यात् च संपूज्य ग्रहपीठे ग्रहान्यथा वसं पूज्य तत्रत्य कृष्णशैवकुर्यात्
 मयेत। ततश्च रुद्रये पिशुना निवारयान्य जागर्त प्राकृतं सर्वं कर्तव्यं।
 तत्र पृषदाज्यसंपूयो नोत्पवने कृत्वा आज्यस्थाल्या उन्नरस्यां पृषदाज्यस्या

वि

॥४॥

सादनी। आज्यसंस्कारानंतरं पृषदाज्यस्य संस्कारः। प्रहृतिवदाज्यजा
 गोदुक्त्वा। स्तुचिस्तुवेण चतुर्गृहीतं पृषदाज्यमादाय। सोमं राजानमिति
 वाजुदुयात्। इदं बृहस्पतये नमः। पुनश्चतुर्गृहीतमादाय। यशोमाघावापु
 षिवीइति जुहुयात्। इदं मिंद्राय बृहस्पतिभ्यां नमः। इदं बृहस्पतिभ्यामिति वा
 एव वयानश्चित्रात्। तृतीया। ब्रह्मासत्योमदेति चतुर्थी। अग्नीषु इति प
 चमी। बृहस्पते परिदीयारचेनेति। छि। इदं आसान्तेनाइति सप्तमी। स्त
 स्तिन इदं त्यष्टमी। इदं बृहस्पतये नमः इति सर्वत्र त्यागः। एवमष्टवाहुत
 यः पृषदाज्येन जुहुयात्। बृहस्पतिवरुणा चतस्राहुति होतव्याः। ताश्च प्र

इतिवत्। तत्र मंत्राः। उपत्वा नामय इति प्रथमा। तवेहिं प्रावममिति द्वितीया।
 अग्निः होता मिति तृतीया। प्रजापतेन त्वदेतान्यन्य इति चतुर्थी। अथोक्त
 होम मंत्राणां मन्त्रादयः। सोमः रजेति अग्निरनुष्टुप् बृहस्पतिः। यशोमा
 घावा इति अगस्त्योति भती जगती। द्राष्टु हस्पतिः। विश्वे देवा। वयान
 श्वित्र इति तिस्तृणां वामदेवो गायत्री। बृहस्पतिः। प्रजापतिर्वा। बृहस्प
 ते इत्यप्रतिरथ स्त्रिष्टुप् बृहस्पतिः। इन्द्रः आसां नेता इति अत्रतीरथ
 स्त्रिष्टुप् विंश। बृहस्पतिः। स्वस्ति न इति अत्रतिरथः स्त्रिष्टुप् स्वरा इति
 ऋष्टुर्देवे देवाः। बृहस्पतिर्वा प्रवर एतत्। एते मंत्राः पृथक् पृथक् होमेषु।

अथ चरुहोमेषु। उपवाजा इति अग्निर्गायत्री बृहस्पतिः। तवेदिंद्र इति वसि
 स्मृष्टो बृहन्ती। अग्निं होतारमिती परुषोत्यष्टिर्बृहस्पतिः। प्रजापत इति वसि
 ष्ठस्त्रिष्टुप् बृहस्पतिः। होमे विनियोग इति सर्वत्र। इदं बृहस्पतये नमः मेति सर्वत्र
 त्यागः। ततोऽग्निषेकः। बृहस्पतिपीठाय श्रिमन्तः स्वस्तिर्द्विविधाय तदु
 परिरक्तमान्डुहं चर्ममास्तीर्य तत्र कन्यां बटुर्द्वं वा उपवेश्य तस्य मूर्ध्नि सफ
 लामौदुंबरशार्दवां सन्यस्य आचार्यो निषिंचेत्। प्रथमतः पूर्वकूलशा
 ल्वकस्यै जलं पात्रांतरं क्रमेण दाय बृहस्पते परि दीयारथेनेति मंत्रेण
 होतृरशर्तं तज्जलमभिर्मन्त्र्य अस्य कुमारस्य कुमार्या वा दुःस्थानास्य

तदहस्पतिवृत्तपीठोपशान्तयेऽग्निषेदमहं वृत्तिष्य इत्यग्निधायऽग्नि
 षेदं लिङ्गमंत्रैः शन्नो देव्यापोहिष्ठीयान्निरित्यादिरग्निषेदः कार्यः । त
 तस्तत्त्वितिः स्वस्ववृत्तशेन । पृथक् पृथक् कार्यः । पूर्वकुंजमादाय ।
 अग्नित्वाश्वरेति मंत्रेणाग्निषेदः कार्यः । त्रातारमिंद्रमवितामिति
 दक्षिणे । एतो न्विंद्रस्तवामेति पश्चिमे । उपास्मै गायता इत्यादि
 नव । तत्र सर्मदीति चतस्रः । एतास्तु वत्तदवृत्तशेन । अग्नित्वाश्वरे
 इति पुनरीशानकुंजे । अग्निस्तिग्मेनेत्यादि आग्नेयकुंजे । वेत्थाहि
 नर्त्तति निर्त्तति कुंजे । वातत्रावाति वायव्यकुंजे । सहस्राहं । न

गन्तेः। यत्रैव शेषः। समुद्रागिरियो नद्योऽमुनयश्च पतिव्रताः। दीर्घाश्च
 तु ते सर्वे शांतिं यच्छन्तु सर्वदा। एवमन्निषेवेण स्नापयित्वा धौने शुद्धे वा
 ससी परिधापयेत्। ततो ग्रहाणां चरुहोमः। ग्रहमन्त्रैराज्याहुतयः।
 ततः समिधो मादित्वा हस्मि होमांतं कृत्वा। बृहस्पतेर्ग्रहाणां च प्रजा।
 पीतवस्त्रेण बृहस्पतेराष्टादनं। बृहस्पतिर्बृहन्नेज इति प्रार्थना। ततः
 प्रजांते सँस्कार्य हस्ते नार्घ्यं दापयेत्। पात्रे दध्यक्षत पुष्पादिवत्वा हस्ता
 भ्यां तत्यात्र मादाय रूपं देहि जयं देहि नर्तारिं धर्मवत्सलं पुत्रान् देहि
 धनं देहि सर्वान् वामांश्च देहि मे। बहु व्रश्चेत् नार्थं न गवन् देहि मे इति

पाठः। इत्यर्घ्यं दत्वा प्रणमेत्। ~~ग्रहाणां च~~। ततो यथावत्सूजा। ततः प्राय
 श्चित्तं कृत्वा। चरुद्वयमेव। इत्यस्विष्टकृत्वा पूर्णं हुतिं बलिदानं च
 कृत्वा तत्र शेषं समापयेत्। = प्राचार्याय सुवर्णपीतवस्त्रं शुभं च
 ह्नितां दद्यात्। इतरेभ्यः सहिरं लपं पीतं वासः पूर्णपात्री ब्रह्मणे। ग्रहा
 णां यथावद्दहिणां दत्वा प्राचार्यं ब्रह्माश्च प्रणम्य विसर्जयेत्॥
 इति बृहस्पतिशान्तिः समाप्तः। संवत् १८४४ वर्षे पूर्विमावत् शुक्ल १ सो
 मे। काश्यां लिपि कृता। त्रि। ब्रां कृ-आ त्रि। कल्याण त्रि। गोवर्धन त्रि। ग ॥७॥
 दाधरात्मज सविता दत्तेन नागरहृधनुगारा मौकुधिया। सुजग्रयात्